

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

תוכן

- א. דאין מעבירין על האוכלין.....1
- ב. כל דבר שיש בו שינוי חייב להכריז כיצד מצא עיגול ובתוכו חרס ככר ובתוכו מעות 2
- ג. כללא דאבידתא כיון דאמר ווי לה לחסרון כים מיאש ליה מינה.....3
- ד. הלכתא כריכות ברשות הרבים הרי אלו שלו ברשות היחיד אי דרך נפילה הרי אלו שלו אי דרך הנחה נוטל ומכריז וזה כדבר שאין בו סימן אבל בדבר שיש בו סימן לא שנא ברשות הרבים ולא שנא ברשות היחיד בין דרך נפילה ובין דרך הנחה חייב להכריז4
- ה. להוי קשר סימן ... ומדמשקל הוי סימן מדה ומנין נמי הוי סימן.....5
- ו. מצא חתיכות דגים ודג נשוך חייב להכריז ... כדי יין וכדי שמן חייב להכריז ... ברשום ... לאחר שנפתחו האוצרות ... זיל שקול לנפשך.....5
- ז. דלית בהו סימן ... לאהדורי לצורבא מרבנן בטביעות עינא שבעתן העין קים ליה בגוייהו.....6
- ח. בהני תלת מילי עבידי רבנן דמשנו במלייהו במסכת ובפוריא ובאושפיזא.....7

דף כג.

א. דאין מעבירין על האוכלין

כשרואין אוכלין¹ מונחים על הארץ אסור לילך ולהניחם שם למדרס רגלי בני אדם אלא צריך להגביהם או לבזיזם לצדדים למקום שלא ידרכו עליהם². אם לא במקום שיש לחשוש לכשפים, כגון ככר שלם.

¹ מ"ב קעא ס"ק יא

² בבית ברוך על החי"א כלל מ"ה הערה ל"א דאם מוצא פת ושאר אוכלין בצידי הדרכים במקום שאין שם דריסת רגלי בני אדם, איצ להגביהן. עיין ס' עץ השדה ס' מ"ז הערה כ' בשם הגר"ח קניבסקי.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

אם המאכל מאוס כבר ואינו ראוי לאכילה או שאין בו כזית, אין חיוב להגביהו.³

וכבר התבאר במסכת עירובין דף סד: שאף על פי שמותר לאבד פרורין שאין בהם כזית, מכל מקום קשה לעניות⁴. ובגמ'⁵ וכן בזה"ק מפליגים מאד בחומרת המאבד פירורי לחם דרך בזיון, ודווקא לדרוס עליהם או לאבדן דרך בזיון גדול הוא שאסור, אבל להשליך למים אין חשש בפירורים שאין בהם כזית, ויש להחמיר שלא ליטול ידיים עליהם יש בזה משום בזיון. ולהשליכם לאשפה כשהם עטופים בשקית חתומה היטב אין לאסור.

ולכן יש לטאטא את מקום האכילה⁶ וכן מוכרי לחם יטאטאו את הפירורים שנתפזרו על הרצפה. ויבניסו לשקית נפרדת, שאותה יקשרו וישליכו לאשפה.

חתיכות לחם שיש בהם כזית אסור מדינא לאבדם ואפילו אינו מאבד אותם דרך בזיון, אך מ"מ אם ברור ששיירי הלחם שוב אינם עומדים לאכילה אפשר להקל להשליכם ע"י עטיפתם בפני עצמם בשקית חתומה היטב.

ואם הלחם נתעפש והעלה עובש בכל ענין אין איסור להשליכן ואפילו יש בחתיכות כזית ויותר.

ב. כל דבר שיש בו שינוי חייב להכריז כיצד מצא עיגול ובתוכו חרס כנר ובתוכו מעות

כבר התבאר לעיל דף כא. שכל דבר שיש בו סימן⁷, והיינו שחפץ זה משונה משאר חפצים כיוצא בו⁸, שעל ידו יוכל בעל האבידה להוכיח שהחפץ הוא שלו⁹, בין סימן בגוף החפץ, בין במדתו או במשקלו, חייב להכריז.

³ דכשאין ראוי לאכילת אדם שוב פקע מיניה איסור בל תשחית וביזוי אוכלין, , ובס' עץ השדה שם הערה כ"א בשם הגר"ש אלישיב שלכן בזמננו כשמוצאים מאכל מושלך ברחוב ואינו עטוף בניילון וכדו' אין חיוב להרימו כי אין דרך בנ"א לאכול מאכל מרחובה של עיר.

⁴ שו"ע ונו"כ או"ח קפ ד

⁵ ברכות נ"ב ב, פסחים קי"א ב ובחולין ק"ה ב

⁶ שו"ע ונו"כ שם ג בן איש חי פ' פנחס אות י"ב.

⁷ שו"ע ונו"כ רסב ג

⁸ אבל צבע החפץ אינו סימן, סמ"ע סימן רסו סק"ג

⁹ והסימן הוא גורם לבעל האבידה שמתוך כך אינו מתייאש, וכן הוא גורם למוצא שיוכל להחזיר האבידה עפ"י הסימן. ומשמע מדברי הפוסקים שתלוי זה בזה, שכל שאין בו סימן להחזיר על פיו, מיקרי דבר שאין בו סימן והרי הוא של מוצא, אף על פי שיתכן שהאובד מחשיב דבר זה לסימן ואינו מתייאש, קבעו חז"ל שסימן כזה אינו מחייב את המוצא להכריז, שהרי בלא"ה לא יוכל להחזיר על פיו. והפנ"י בכתובות דף יב ע"ב הקשה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

לפיכך כבר ובתוכו מטבע או חרס, יש אומרים¹⁰ שהוא סימן, ויש אומרים¹¹ שהוא סימן הבא מאליו ואינו סימן.

ג. כלל דאבידתא כיון דאמר וזי לה לחסרון כים מיאש ליה מינה

כבר התבאר לעיל דף כא. שכל אבידה¹² לאחר שנתייאש הבעלים ממנה, שאמר וי לחסרון כים¹³, ו כל לשון שמשמעו שמתייאש מלמצוא אבידתו ומשלים עם חסרונה. אפילו יש בה סימן, ויודע של מי היא, הרי היא של המוצא.

למה הוצרך קרא להחזיר אבידה עפ"י סימנים, אפילו בטביעת עין יחזיר, כיון שהאובד ברי והמוצא שמא וגם אין לו חזקת ממון, ותירץ שהמוצא יכול לתלות ברובא דעלמא ואין כאן מוחזק, עיין שם, ולכאורה מאי קשיא, אם אין בו סימן הרי הבעלים מתייאש ואינו צריך להחזיר לו, וצריך לומר שכונתו כשמוכיח שלא התייאש, וצ"ע.

¹⁰ שו"ע ונו"כ רסב טו

¹¹ רמ"א שם, שיתכן שלא הונח שם בכוונה לסימן אלא מעצמו נפל ואינו יודע שנפל, וכתבו התוס' דדוקא כשאין ניכר בחוץ ורגילות לבא מאליו, אבל אם אין רגילות לבא מאליו, אף על פי שאינו ניכר בחוץ, וכן אם ניכר בחוץ אף על פי שבא מאליו הוי סימן. ובדעת השו"ע כתב הסמ"ע שאע"פ שנפל מאליו בעה"ב מרגיש ויודע שנפל ומחשיב זאת לסימן, ויש להסתפק לדעת הרמ"א כשבא בעל החפץ ונתן סימן הבא מאליו אם חייב להחזיר לו.

¹² שו"ע ונו"כ רסב ה

¹³ וכתבו בקצה"ח ונה"מ סימן שעא וכן בסימן שסג סק"א, דאע"פ שאין יאוש בקרקע, וה"ה בעבדים ובשטרות, היינו ביאוש הגזילה, אבל ביאוש דאבידה מועיל, ועי' שו"ת פרי יצחק ח"ב. ולכאורה נראה שיאוש בלב הוי יאוש, ועדיף ממחילה שנחלקו הפוסקים, וכ"כ החזו"א ב"ק סימן יח סק"א, ולפי"ז אם יודע הבעלים שנתייאש בלבו באופן מוחלט (וכ"ש כשהוציא בפיו בינו לבין עצמו), ובא המוצא להחזיר לו, צריך להודיעו, ואף על פי שלפנים משוה"ד חייב להחזיר גם לאחר יאוש, כמ"ש להלן סעיף כא, נראה דאף לדעת הקצה"ח סימן עה סק"ד, אפשר דהיינו דוקא לאחר שכבר פרע לו, אבל לכתחלה צריך להודיעו, ומסברא נראה שהיוב לפנים משוה"ד הוא פחות מחיוב לצי"ש, וא"כ נראה שלכתחלה צריך ודאי להודיעו. אמנם בחידושי הפלא"ה ריש סימן רעג משמע שיאוש בלב אינו מועיל, וצריך להיות בפני ג' כדין הפקר, ורק בדבר שאין בו סימן וכיוצא בזה שבדאי מתייאש, הוי כאילו הפקירו בפני ג', ולא מצאתי באחרונים דבר זה, וצ"ע.

בכסף הקדשים סימן רסב מצדד לומר שלא נאמר דין יאוש אלא בין בני ישראל, אבל לא לגבי בני נח, וכ"ש עכו"ם באבידת ישראל שאינו זוכה רק בהפקר גמור, וכעין זה כתב בערך ש"י סימן רנט סעיף ז, וכ"כ בנה"מ סימן קה סק"ב, ועי' שו"ת מהרש"ם ח"ד סימן ט, טבעת החושן סימן רסב עמוד לו. ובשו"ת חות יאיר סימן עט משמע שאין עכו"ם מוזהר בהשבת אבידה, וצ"ע. פתחי חושן חלק ב פרק ב הערה א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

**ד. הלכתא כריכות ברשות הרבים אלו שלו ברשות
היחיד אי דרך נפילה הרי אלו שלו אי דרך הנחה נוטל
ומכריז וזה וזה בדבר שאין בו סימן אבל בדבר שיש בו
סימן לא שנא ברשות הרבים ולא שנא ברשות היחיד בין
דרך נפילה ובין דרך הנחה חייב להכריז**

עוד התבאר שם שאם מצא כריכות¹⁴ קטנות של שבלים בר"ה או במקום
הילוך בני אדם¹⁵, מפוזרים באמצע השדה¹⁶ הרי אלו שלו, שהרי אין בהם
סימן שהרי מצד עצמן כולן שוות, ומצד מקומן מפני שמתגלגלים ברגלי בני
אדם ואינו סומך על מקום הנחתו לבוא לומר במקום זה הנחתים¹⁷.

ובדף כב: התבאר שאפילו כשאין סימן בגוף החפץ, אם יש סימן במקום
מציאת האבידה¹⁸, חייב להכריז, ודוקא כשניכר שהונח שם ובעל האבידה
יודע מקומו, אבל בדרך נפילה אין המקום סימן¹⁹, שבדרך נפילה אין
הבעלים יודעים היכן נפל שיתן סימן המקום.

אין המקום²⁰ סימן אלא בדברים גדולים שאין דרך בני אדם לגלגלם
ממקומם, כגון אלומות של חיטה, או במקום שאין דרך בני אדם להלך, אבל
דברים קטנים כגון כריכות קטנות, במקום שדרך בני אדם להלך²¹, אין
המקום סימן. שמכיון שמתגלגלים ע"י רגלי בני אדם אינו סומך על מקום
הנחתו ומתייאש.

¹⁴ שו"ע ונו"כ שם ט

¹⁵ האי רשות הרבים לאו דוקא הוא, אלא כל שמצאו במקום הליכת בני אדם רשות הרבים מיקרי. וכן מוכח
מלשון הטור שכתב בסעיף י"ב ז"ל, מצא עמרים קטנים ברשות היחיד כגון בשדה זרועה אם ניכר בו, עד אבל
מצאן ברשות הרבים בו, ש"מ שכל שדה שאינה זרועה רשות הרבים מיקרי. וכן מוכח [שם] בסימן ר"ס סעיף
(י) [י"א] ע"ש בפרישה סמ"ע יז

¹⁶ שזהו דרך נפילה, ודרך הנחה הוא שמונחין יחד ומן הצד סמ"ע שם יט

¹⁷ משא"כ בנמצאו ברשות היחיד דסמך על מקום הנחתו. סמ"ע יח

¹⁸ שו"ע ונו"כ רסז ז שסימן מובהק הוא.

¹⁹ שו"ע ונו"כ רסב ג וסעיף ט,

²⁰ שו"ע ונו"כ שם

²¹ סמ"ע שם יז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

ציבורי פירות אין דרך בני אדם לדרוס ולהזיזם ממקומם, ובהם המקום סימן²².
מקום שדרך להניח חפצים כאלה²³, כגון חביות בשפת הנהר שהכל פורקים שם חביות,
ויש לומר שכשם שהוא השאיר יתכן שגם אחר השאיר שם. ואין המקום סימן.

דף כג:

ה. להוי קשר סימן ... ומדמשקל הוי סימן מדה ומנין נמי הוי
סימן

כבר התבאר לעיל דף כ: שהמוצא דבר הקשור בקשר משונה²⁴, הקשר הוא
סימן. ודברים²⁵ שיתכן שהמוצא יתן סימן במנינם, במידתם כגון מידת אורך
רוחב או נפח וכן אם יתן במשקלם, הרי זה סימן, וגם מנין אינו סימן אלא
בדרך היננות ולא בדרך נפילה. כיון שאינו יודע אם נפלו בבת אחת. אולם
צבע החפץ אינו סימן²⁶.

ו. מצא חתיכות דגים ודג נשוד חייב להכריז ... כדי יין
וכדי שמן חייב להכריז ... ברשום ... לאחר שנפתחו
האוצרות ... זיל שקול לנפשך

חתיכות בשר²⁷ או דג המשונים בחיתוכן, הרי יש בהם סימן בגופן וחייב
להכריז²⁸. אבל אם אינו משונה בחיתוכו, אף על פי שאומר שהוא מהירך
או מהצואר אינו סימן.

²² שו"ע ונו"כ שם י ובסמ"ע

²³ רמ"א שם ט

²⁴ שו"ע סימן רסב סעיף יז, אבל קשר שדרך כולם לקשור כן אינו סימן, שו"ע סימן רס סעיף י.

²⁵ שו"ע ונו"כ רסב ג ורסז ז

²⁶ סמ"ע סימן רסז סק"ג

²⁷ שו"ע ונו"כ רסב ח טו

²⁸ לשון המחבר "הואיל ויש בהם שינוי חייב להכריז, שלא עשאו בעליהן אלא לסימן". ונראה כונתו ולהכי
אינו מתייחס ואינו סימן הבא מאליו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

וכן חבית יין או שמן²⁹ שיש בהם רושם³⁰, הרי יש בהם סימן בגופן וחייב להכריז. ודוקא קודם שנפתחו האוצרות והמחסנים כדי למכור, אבל לאחר שנפתחו האוצרות ועומדים למכירה כולם רואים את הרושם ואינו סימן, ועוד יש לחוש שמא מכרו ומן הלוקח נפל³¹.

ולפיכך גם באופן שמקום בדרך כלל הרי הוא סימן, כבר התבאר לעיל דף כב: שמקום שדרך להניח חפצים כאלה³², כגון חביות בשפת הנהר שהכל פורקים שם חביות, ויש לומר שכשם שהוא השאיר יתכן שגם אחר השאיר שם. ואין המקום סימן.

אולם כל זה דוקא אם כל החביות שוין והן מלאים, אבל אם חסרים הם, יש סימן במדה במה שבהן³³.

ז. דלית בהו סימן ... לאהדורי לצורבא מרבנן בטביעות

עינא שבעתן העין קים ליה בגוייהו

יש דברים³⁴ שאע"פ שאין בהם סימן³⁵, אם ניכר שהבעלים השתמשו בהם יש להם טביעת עין בהם, אלא שאין מחזירין אבידה בטביעת עין כי אם לתלמיד חכם שנוהר מלשנות בדבורו³⁶, ולכן אם מצא חפץ כזה במקום

²⁹ רמ"א שם ט

³⁰ פירוש, כל בעל הבית אף שיש לו למכור כמה חביות, לכולן יש רשימה אחת במקום מגופתן, אבל אין רשימת חביות של בעה"ב זה כמו רשימת חביות של בעל הבית אחר, משו"ה אם מצאו קודם שנפתחו האוצרות למכור החביות צריך להכריז, ואם יבוא בעה"ב ויתן סימן רשימתו מחזירו לו, ואין חוששין שמא מכרו ומהלוקח נפל והבעה"ב יודע מקדמת דנא סימן רשימתו, כיון דעדיין לא הגיע הזמן למכור, וכן אם יבוא אחד ויאמר אני לקחתי מפלוני זה שמצאת וסימן זה יש בו ברשימה, מאמינין לו, ולא אמרינן דמהמכר נפל, דא"כ איך ידע הוא הסימן, ולא חיישינן נמי שמא הוא לקח חביות ממנו וחביתו בידו ומוזה ידע סימן חבית של בעה"ב וגם אחר קנה מבעה"ב זה וממנו נפל וזה רמאי הוא ואמר דמידו נפל, דכיון דלא הגיע זמן מכירת החביות לא חיישינן שמכר עוד לאחרים. סמ"ע שם כא

³¹ סמ"ע שם.

³² רמ"א שם

³³ שם

³⁴ כתב בשו"ע הרב סעיף ט שמטבעות אין בהם טביעת עין.

³⁵ שו"ע ונו"כ שם כא

³⁶ כי אם באושפיזא ומסכתא ופוריא, ועי' שו"ע סימן רסב סעיף כא ובאחרונים שם פירוש הדברים. ובשו"ע שם כתב עוד סימן לת"ח שמקפיד על חלוקו להפכו בענין שלא יראו התפירות, ובשו"ע הרב השמיטו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

שתלמידי חכמים מצויים³⁷, כגון בבית המדרש³⁸, חייב להכריז, ויש להסתפק אם בזמן הזה יש דין תלמיד חכם לענין זה³⁹.

לפיכך המוצא כלי מכלים שצורת כולם שוה, ויש לתלות שכבר נתיאשו הבעלים, אם כלי חדש הוא הרי הוא שלו, שהרי אין בו טביעת עין.

ח. בהני תלת מילי עבידי רבנן דמשנו במלייהו במסכת ובפוריא ובאושפיזא

תלמיד חכם⁴⁰ אינו משנה בדיבורו, ואמר את האמת. מלבד עבור שלושה דברים שרשאי לשנות, מסכת, מיטה, ואורחים.

מסכת – שאם ישאלוהו על מסכתא אחת אם היא סדורה בידו יענה לאו, דרך ענוה⁴¹. וי"א⁴² שלא ישקר, אלא אם שהיה עוסק במסכתא זו כגון בנדה ויאמר באחרת אני שונה כדי שלא ישאלו לו שאלות בענין נדה, ויתבייש⁴³.

³⁷ ע"י סמ"ע ס"ק מג, והב"י כתב בדעת הרמב"ם שאפילו במקום שאין ת"ח מצויים אם בא ת"ח ואמר שיש לו טב"ע בכלי שאבד חייב להראות לו, דכיון שהאובד ת"ח, כשמרגיש שאבד אינו מתייאש אף על פי שאין לו בו סימן, לפי שידוע שיחזירו לו בטב"ע, ולפי"ז חייב גם להכריז, אבל הב"ח כתב שמ"מ אינו חייב להכריז משום כך, שאין המוצא צריך לחוש לכך. ובמנחת פתים כתב שחייב החזרה בטביעת עין הוא לפנים משורת הדין, כדין אבירה לאחר יאוש, אבל מדברי הב"י והב"ח לא משמע כן. וע"י שו"ת פרי יצחק ח"ב סימן נו שהאריך בסברת נאמנות ת"ח בטביעת עין. וע"י גדולי שמואל לב"מ דף כג ע"ב.

³⁸ וכתב בש"מ דה"ה אם מצא ספר דרך ת"ח לומד בו הרי מוכח שמת"ח נפל וחייב להכריז.

³⁹ סמ"ע שם ס"ק מו. והט"ז כתב שכיון שאין כאן הפקעת ממון יש לסמוך על זה גם בזמן הזה. ובשו"ע הרב לכאורה משמע שאין הספק אלא בסתם ת"ח אם יש לו חזקה זו, ולדבריו אפשר שאם ידוע לנו שאינו משנה בדיבורו, גם בזמננו יש לו דין ת"ח. ובשו"ת שב"י ח"א סימן קסז כתב שאם תפס הת"ח אין מוציאין מידו, ואף לכתחלה יכול לתפוס במקום שיש לו מינו, אבל מי שאינו ת"ח אם תפס אינו מועיל, אף על פי שמכירו בטביעת עין. וע"י ברכי יוסף חו"מ סימן טו אות ג.

⁴⁰ שו"ע ונו"כ שם ובלבוש

⁴¹ שיטת רש"י וכן הוא בשיטה מקובצת בשם רבינו חננאל.

⁴² לבוש והוא מדברי הרמב"ם (בפרק יד מהלכות גזלה ואבירה) משמע שאין היתר לשקר מפני ענוה, וכן כתב מרן החיד"א בספר פתח עינים (שם) שנראה מדברי הרמב"ם דסבירא ליה דמשום ענוה בלחוד לא ישקר. וכתב עוד, ויש לצדד שגם הרמב"ם מודה לענין דינא דהיינו לרש"י ותוס' דשרי לשקר משום ענוה. ע"ש.

⁴³ ועיין בספר חסידים (סימן תרמב וסימן תתרסא) שכתב, דמותר לשנות במסכתא היינו שיאמר לשון המשתמעת לשתי פנים. ע"ש. ובשדי חמד (מערכת השי"ן כלל כח) תמה איך לא ציינו לדברי הט"ז והמגן אברהם (ס"ס תקסה) שכתבו, דכל שעושה משום פרישות וענוה, אין לחוש למה שמדבר שקר. ע"ש. [ודברי הרמב"ם הנ"ל יש ליישב]. והגרי"ח בספר בן יהודה (בבא מציעא כג ב) רצה לסייע דברי רש"י ז"ל, מרבי יונתן (ב"ב ח א) ששאלו רבינו הקדוש, קרית, ואמר לו לאו, שנית, ואמר לו לאו, דהתם שינה בפירוש. ודחה שם,

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

מיטה – אם שאלוהו חבירו שכבת על מיטה זו. יאמר: לא, פן יראו בה קרי ויתגנה.

אורח – שאם נתארח אצל שמעון יאמר אצל אחר אני מתארח כדי שלא יטריח על זה שנתארח אצלו. או שהביא שלום בין אדם לחבירו והוסיף וגרע כדי לחבבן זה לזה.

דהתם מלבד הענוה חשש פן יהנה מכבוד התורה. דדין זה חמור מאד עד שאמרו חז"ל באבות (פ"ד מ"ז), כל הנהנה מדברי תורה נוטל חיו מן העולם. וע"ש עוד.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

